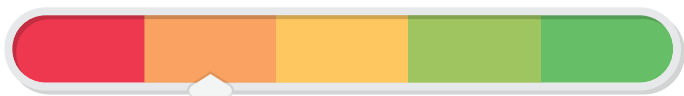

ПОГЛАВЈЕ 27. ЖИВОТНА СРЕДИНА И КЛИМАТСКИ ПРОМЕНИ

НИВО НА ПОДГОТОВКА

Одредено ниво на подготовка (Some Level of Preparation) – 2

ОСТВАРЕН НАПРЕДОК

Ограничен напредок (Limited Progress) – 2/3

КОМЕНТАР

Поглавјето за животна средина и климатски промени со години е на ниско ниво на подготвеност и покажува мал напредок. Ограничениот напредок се должи на понатамошното усогласување на политиките и законодавството со *acquis* во секторите за вода, заштита на природата и отпад, додека полоша е состојбата во делот на заштитата на природата, контролата на индустриското загадување и регулирањето на хемикалии. За сметка на подготовката и усвојувањето на регулативата и стратешките документи и планови, речеиси во сите области заостануваа спроведувањето и извршувањето. Дополнително, административните капацитети се слаби и недоволни, речиси во сите области, и тоа како на централно така и на локално ниво. Како значаен проблем се оценува и финансирањето на спроведувањето на законодавството и стратешките планови. Иако Комисијата одбира зборови за да ги опише состојбите во секторот, повеќе од очигледно е дека состојбата со заштитата на животната средина и справување со климатските промени се многу недоволни.

ПРЕПОРАКИ ОД ЕВРОПСКАТА КОМИСИЈА

- Да се спроведат мерки за подобрување на квалитетот на воздухот со обезбедување на ефикасна координација помеѓу централните и локалните власти, и обезбедување на доволни финансиски средства;
- Да ги спроведе плановите за регионално управување со отпад и да воспостави интегриран систем за управување со отпад.
- Да го спроведе Договорот од Париз со изработка на сеопфатна стратегија за климатска акција поврзана со климата, во согласност со рамката на ЕУ 2030 и да го започне процесот за подготовка на Национален план за енергија и клима, во согласност со обврската на Енергетска заедница.

Извештај 2016

Хоризонтално законодавство

- Националната стратегија за животната средина и климатските промени се уште треба да се донесе.
- Структурните административни капацитети на централно и на локално ниво остануваат слаби и недоволни.
- Процесот на проценка на стратешкото и на влијанието врз животната средина треба да се подобруваат и понатаму за да се обезбеди јавно улество. Ова осовеносе однесува за проекти во секторот на хидроенергија и други инфраструктурни проекти во националните заштитени подрачја, областите со висока природна вредност и потенцијални Натура 2000 подрачја.
- Законот за инспекција на животната средина треба да се усвои без натамошно одлагање.
- Успешното спроведување на законот може да биде значително отежнато од страна на постојниот Закон за инспекциски надзор, што не е во согласност со законодавството на ЕУ и релевантната најдобра пракса.
- Потребно е транспонирање и спроведување на останатите хоризонтални директиви на животната средина, како што се Директивата за одговорност за животната средина, INSPIRE како и Директивата за еколошки криминал.

Квалитет на воздух

- Спроведувањето на мерките утврдени во Националниот план за заштита на квалитетот на воздухот остана ограничени.
- Загадувањето на воздухот се уште достигнува високо ниво во текот на зимата, но плановите на квалитетот на воздухот се развиени само за Битола, Скопје и Тетово, а не за сите зони каде што нивоата ги надминуваат границите.
- Националната мрежа за мониторинг на квалитетот на воздухот и натаму страда од недостаток на редовни финансиски ресурси.

Извештај 2018

Хоризонтално законодавство

- Административните капацитети на централно и локално ниво и понатаму остануваат слаби и недоволни.
- Процесот на проценка за тоа какво е влијанието врз животната средина, особено за проекти во секторот на хидроенергија, рударството и други инфраструктурни проекти во националните заштитени подрачја, областите со висока природна вредност и потенцијал Натура 2000 година, треба да се подобри за да се обезбеди ефикасно учество на јавноста.
- Законот за инспекција на животната средина сè уште не е усвоен.
- Напори се потребни за транспозиција и имплементација на Директивата за одговорност за животната средина, INSPIRE како и Директивата за еколошки криминал.

Квалитет на воздух

- Законодавната усогласеност е речиси целосна, но нејзината имплементација останува слабо.
- Посветеноста и координација меѓу владата, институциите на централно ниво и општините треба да се зајакне во насока на поактивна работа за подобрување на квалитетот на воздухот.
- Нивоата на загадување, особено во Скопје, Тетово и Битола сè уште се многу високи.
- Плановите за подобрување на квалитетот на воздухот сè уште не се развиени за сите зони каде што нивоата на загадувачи ги надминуваат граничните вредности.

Извештај 2019

Хоризонтално законодавство

- Административниот капацитет на централно и локално ниво останува слаб и недоволен.
- Соработката со граѓанското општество се подобри, но потребни се понатамошни напори за ефективно јавно учество и консултации во процесите на одлучување.
- Потребно е да се подобри спроведувањето на Процесот на проценка на влијанието врз животната средина, особено на локално ниво.
- Нема напредок во однос на донесувањето на Законот за инспекција во животната средина.
- Директивите за одговорност во животната средина, ИНСПИРЕ и Директивата за еколошки криминал сè уште не се целосно усогласени и имплементирани.

Квалитет на воздух

- Покрај тоа што законодавството е речиси целосно, неговото спроведување останува слабо.
- Недостатокот на административни и финансиски ресурси сè уште е главната пречка за воспоставување мерки за подобрување на квалитетот на воздухот.
- Во големите градови нивоата на загадување на воздухот се алармантни.
- Недоволната човечка, техничка и финансиска поддршка на националната мрежа за следење на квалитетот на воздухот, резултираше со неколку прекини.

Извештај 2016

- Веб-порталот за мониторинг на квалитетот на воздухот во реално време е јавно достапен, иако често се случуваат технички ИТ проблеми.

Управување со отпад

- Потребно е понатамошно усогласување на законите кои се однесуваат на управување со отпад, особено на посебен отпад (старо малсо, гуми итн.)
- Спроведувањето на Директивата за отпад се уште е во ран стадиум.
- Регионалните структури за управување со отпадот се уште не се целосно оперативни и страдаат од недостаток на административни и финансиски ресурси.
- Акциите кои се наведени во новите плановите за управување со регионалниот отпад се само делумно спроведени.
- Треба да се зголеми селективно собирање на различни видови на отпад.
- Економски стимулации за подобрување на рециклирањето и превенција на создавање на отпад остануваат ограничени.

Квалитет на вода

- Неопходен е систем за мониторинг на квалитетот и квантитетот на водата.
- Урбаните отпадни води и понатаму остануваат главен извор на загадување.
- Се гради нова инфраструктура и се надградува постојната за третман на урбани отпадни води и за имплементација на Директивите за вода за пиење, но националното финансирање е недоволно.
- Административни капацитети се недоволни за да се спроведат сите мерки кои се потребни според Директивите поврзани со водата.

Извештај 2018

- Националната мрежа за следење на квалитетот на воздухот сè уште има потреба од значително човечко, техничко и финансиско засилување.

Управување со отпад

- Постоечките регионални структури за управување со отпадот се уште страдаат од недостаток на административни и финансиски ресурси и не се целосно оперативни.
- Потребни се значителни напори за да се инвестира во воспоставување интегриран систем за управување со отпад.
- Економските стимулации за промовирање на рециклирањето сè уште се ограничени и непостоенето на шема за проширена одговорност на производителот го попречува пазарот.

Квалитет на вода

- Плановите за управување со сливовите на Врдар и Црна Река се уште се подготвуваат.
- Потребни се повеќе напори за намалување на неприходната вода.
- Земјата треба да направи значителни напори за спроведувањето на законодавството и за меѓуинституционалната координација.
- Потребни се повеќе напори за усогласување со Директивите за нитрати и за вода за капење.
- Директивите за стандарди за подземни води и стандарди за квалитет на вода остануваат на почетната фаза на транспозиција.

Извештај 2019

Управување со отпад

- Регионалните структури за управување со отпад се соочуваат со недостаток на административни и финансиски ресурси и сè уште не се целосно оперативни.
- Интегрираниот систем за управување со отпадот сè уште е одложен, бидејќи поставувањето на регионалните структури трае подолго од очекуваното.
- Економските стимулации за промовирање на рециклирањето се сè уште ограничени, а недостатокот на организирана шема за проширена одговорност на производителот го попречува пазарот.

Квалитет на вода

- Потребни се значајни напори за понатамошно усогласување на законодавството со *acquis*.
- Во областа води потребно е интензивирање на меѓуминистерската соработката.

Извештај 2016

Извештај 2018

Извештај 2019

- Се уште треба да се развиваат мапи за сите речни сливови за опасноста од поплави и ризици.

Заштита на природа

- Националната стратегија за биолошка разновидност и акционен план се уште не се усвоени.
- Иако се направени почетни чекори за утврдување и управување со Натура 2000 систем на заштитетни подрачја, станува загриженоста за недоволната заштита на заштитените подрачја, подрачја со висока природна вредност и потенцијални Натура 2000 подрачја, а исто така и за кумулативниот ефект на планираните инвестициски проекти за хидроцентралите.
- Претходните препораки на Европската комисија во врска со хидроенергетски проекти не се земени во предвид.
- Потребен е стратешки пристап во развојот на хидроенергијата, во кој проектите кои ќе се спроведуваат треба да се во согласност со барањата на законодавството на ЕУ (стратешка оценка на влијанието на животната средина (СОЖС) / Оценка на влијанието на животната средина (ОВЖС) / Директивата за птици и Директивата за живеалишта).

Контрола на индустриско загадување и управување со ризици

- Усогласување во областа на контрола на индустриско загадување и управувањето со ризици со најголемиот дел од ЕУ директивите и регулативите (Директивата за емисија на гасови од индустриски објекти, за Еко ознака и Еко управување како и Шемата за ревизија) е во многу рана фаза.
- Потребна е дополнителна работа за спроведување на Директива SEVESO III и ЕУ Регулативата за Еко ознака.

Заштита на природа

- Потребни се понатамошни активности за воспоставување на систем за следење на конзерваторски статус на животински видови и видови на живеалишта.
- Имплементација на Конвенцијата за Меѓународна трговија со загрозувани видови за дива фауна и флора (CITES) останува во рана фаза.
- Обврските за заштита на природата треба да бидат признаени и почитувани од централната власт секогаш кога хидроенергија, рударство и големи инвестиции во инфраструктурата се планирани.

Контрола на индустриско загадување и управување со ризици

- Нов закон за емисија на гасови од индустриски објекти и легислатива за спроведување на законот се подготвени, но сè уште не се усвоени.
- Нема напредок во Директивата SEVESO III, како и регулативите за Еко-етикета или Систем за ревизија на управувањето со животната средина (EMAS).

Заштита на природа

- Недостасува одржливо и долгорочно финансирање на заштитени подрачја на централно ниво.
- Спроведувањето на Конвенцијата за меѓународна трговија со загрозувани видови на дива фауна и флора (CITES) сè уште е во рана фаза.
- Секој понатамошен развој на хидроенергијата треба да биде во согласност со законодавството на ЕУ за животна средина.

Контрола на индустриско загадување и управување со ризици

- Сè уште не се усвоени новиот Закон за индустриски емисии како и неговите подзаконски акти.
- Подобрен е процесот на издавање интегрирани дозволи во однос на квалитетот и квантитетот, но потребно е зајакнување на административните капацитети во овие области, на централно и локално ниво.

Извештај 2016

- Интегрирани еколошки дозволи и инспекции се вршат, но процесот се уште треба да се забрза.

Хемикалии

- Допрва треба да се усвои надополувања на Националниот имплементационен план за намалување и елиминирање на неразградливи органски загадувачи.
- Потребна е поголем напор за спроведување на REACH и CLP Регулацијата (слаб напредок).
- Се уште нема усогласување со легислативата за експерименти со животни и за азбест.
- Законодавството за спроведување во врска со хемикалиите се уште треба да се усвои и соодветни капацитети се уште треба да се стави во место.

Бучава

Цивилна заштита

- Неодамна, беше побарано од земјата да активира механизмот на ЕУ за цивилна заштита по поплавите во август 2016 година.
- Административниот капацитет на национално и локално ниво за управување со ризикот од катастрофи треба да се зајакне.
- Земјата се уште не е поврзана со заедничкиот комуникациски и информативен систем Прва комуникација за вонредни состојби во склоп на Механизмот за цивилна заштита на ЕУ (CECIS).

Извештај 2018

- Постигнат е одреден напредок во интегрираните дозволи, но потребно е понатамошно подобрување на квалитетот.

Хемикалии

- Потребни се поголеми вложувања во работата во врска со спроведувањето на регистрацијата, евалуацијата, овластување и ограничување на хемикалиите (REACH регулатива) и регулативите за класификација, означување и пакување (CLP).
- Законодавството за спроведување во врска со хемикалиите се уште треба да се усвои, исто како и соодветни капацитети за мониторинг и имплементација.

Бучава

Цивилна заштита

- Нема никаков напредок во областа на цивилната заштита.
- Земјата продолжува активно да учествуваат во Механизмот за цивилна заштита на ЕУ, но сè уште недостасува насочено, координирано и ефикасно ублажување на катастрофи и одговор на сите нивоа.
- Земјата сè уште не е поврзана со Заедничкиот комуникациски систем за вонредни состојби (CECIS).

Извештај 2019

- Усогласувањето на националното законодавство со Директивата SEVESO III, Регулациите за Еко-ознака на ЕУ и Систем за ревизија на управувањето со животната средина (EMAS) е сè уште во рана фаза.

Хемикалии

- Нема напредок во однос на спроведувањето на Регулациите за регистрација, евалуација, овластување и забрана на хемикалии и Регулациите за класификација, означување и пакување (REACH и CLP).

Бучава

- Потребна е меѓуинституционалната соработка и координација помеѓу главните институции со цел да се обезбеди собирање на податоци.

Цивилна заштита

- Земјата продолжува да учествува во Механизмот за цивилна заштита на Унијата, но сè уште недостасува рационално, координирано и ефикасно ублажување на влијанијата од катастрофи и одговор на сите нивоа.
- Земјата сè уште не е поврзана со Заедничкиот комуникациски систем за вонредни состојби (CECIS).
- Потребно е најпрво да се воспостават безбедни трансевропски услуги за телематика помеѓу административните врски (sTESTA).

Извештај 2016

Климатски промени

- Нивото на усогласеност останува во рана фаза
- Земјата се уште треба да развие сеопфатна политика и стратегија за климатските акција во согласност со рамката на ЕУ 2030 година.
- Покрај кон справување/ублажување со климатските промени, потребно е да се прават напори и за прилагодување кон климатските промени.
- Земјата го потпиша Парискиот договорот за Климатските промени во април 2016 година, но се уште треба да се ратификува и спроведе.
- Земјата има технички капацитет да подготвуваат извештаи за состојбата со стакленичките гасови со добар квалитет, но недостасува одржлив пристап за обврските за известување.
- Оваа област треба да се регулира во согласност со следењето, известувањето и верификацијата на ЕУ (MRV).
- Треба да се направат понатамошни напори во областа на стандардите за емисија и за контрола на загадувањето и емисиите од сообраќајот, со фокус на целосно транспонирање на законодавството на ЕУ за квалитет на горивото.

Административен капацитет

- Административниот капацитет во голема мера остана недоволен.

Извештај 2018

Климатски промени

- Нивото на усогласеност останува во рана фаза.
- Приоритет треба да биде развојот на сеопфатна политика и стратегијата за акција за климатските промени која е добро интегрирана во сите релевантни сектори.
- Покрај кон справување/ублажување со климатските промени, потребно е да се прават напори и за прилагодување кон климатските промени.
- Земјата го ратификуваа Парискиот договор за Климатските промени во ноември 2017 година и треба да започне со неговата имплементација.
- Земјата ги исполнува потребните техничките услови за известување за стакленички гасови, но недостасува одржливо финансирање.
- Што се однесува до правното усогласување, земјата треба сериозно да ги интензивира напорите за транспонирање и спроведување на *acquis* за климатските промени, особено за мониторинг и известување за емисии, ЕУ системот за трговија со емисии и поделба на таргетите за климатски промени.

Административен капацитет

- Административниот капацитет остана во голема мера недоволен.
- Треба да се преземат активности за зголемување на свеста.

Извештај 2019

Климатски промени

- Правната усогласеност со *acquis* сè уште е во рана фаза.
- Земјата треба да вложи напори за спроведување на Договорот од Париз, кој го ратификуваше во Ноември 2017 година.
- Техничките, институционалните и административните капацитети остануваат слаби и потребно е да се зајакнат на сите нивоа.
- Треба да се интензивираат напорите за вклучување на климатската акција во други сектори (како енергетика и транспорт).

Административен капацитет

- Административниот капацитет е се уште недоволен, како на централно, така и на локално ниво.
- Голема потреба од зголемување на свеста во поглед на еколошките прашања.